

LUCIAN BLAGA, POET AND PHILOSOPHER

Teodora-Georgiana Amza

PhD. student, University of Pitești

Abstract: In Romanian culture, Lucian Blaga stands out as the greatest creative personality of the 20th century. His work as a poet, philosopher, essayist, playwright and translator of poetry – is a synthesis of great originality. He represents a profound ethical inspiration nourished by an amazing openness towards the various aspects of the human mind: philosophy and science, history and religion and, all of these, the complex and controversial field of art.

*Lucian Blaga was born in the village of Lancrăm (Alba County) in the centre of Transylvania. He was educated at Sibiu and Brașov and studied theology in Vienna. After a period of almost seven years as diplomat in Berne and Lisbon, he was appointed professor at the University of Cluj, where a special chair of Philosophy of Culture was founded for him in acknowledgment of his activity as an intellectual. His philosophical thinking was set forth in four trilogies: *The Trilogy of Knowledge, The Trilogy of Culture, The Trilogy of Values* and *The Cosmological Trilogy*.*

*The vision of the philosopher was shared by the poet, whose lyrical works evince the influence of German expressionism. Blaga's expressionism has a distinct Romanian flavour that is revealed by the investigation of traditional latencies. His lyrical works, collected in volumes such as *Poems of Light, The Prophet's Steps, In the Great Transition, Praise of Sleep*, display a concern with the morphology of the miracle.*

Keywords: Blaga, poet, philosopher, myth, folklore.

„Întâile versuri ale lui Lucian Blaga (*Poemele luminii*) au o pulsație panteistică scurtă, apăsată metaforic într-un singur punct: „Atâta liniște-i în jur de-mi pare că aud / Cum se izbesc de geamuri razele de lună.” (Lucian Blaga – *Poemele luminii*).¹

„*Poemele luminii* ne apar ca volumul căutării de sine și al revelării parțiale a poetului. Textele care-l exprimă sunt ale unui scriitor mare și ele justifică prețuirea acordată unui volum atât de inegal: era, de fapt, primirea cuvenită unui poet de excepție, pe care *Poemele luminii* mai degrabă îl anunțau, însă neîndoielnic”.²

Apariția în anul 1919 a culegerii de aforisme *Pietre pentru templul meu* și a volumului de versuri *Poemele luminii* a creat contemporanilor sentimentul, consolidat de volumele următoare, că se află în fața unei voci lirice de excepție și a unui filosof original. Această opinie a exprimat-o inițial, după lectura versurilor în manuscris, profesorul Sextil Pușcariu, într-un articol apărut în „Glasul Bucovinei”, în ianuarie 1919. În luna mai a aceluiși an, Nicolae Iorga semna în „Neamul românesc” elogiioasele *Rânduri pentru un tânăr*, iar Tudor Vianu salută apariția în revista „Sburătorul”.

Lucian Blaga a debutat, așadar, concomitent ca poet și filozof, manifestând aceeași preocupare duală de-a lungul întregii sale existențe și creând, pe lângă o impunătoare operă literară, și un original sistem filozofic, expus mai coerent și explicit în volumele *Triologia cunoașterii* (1943), *Triologia culturii* (1944) și *Triologia valorilor* (1946).

Format din studiile universitare vieneze în atmosfera filozofiei și a literaturii europene din al doilea deceniu al secolului nostru, Lucian Blaga a fost receptiv la principiile estetice ale expresionismului, curent artistic manifestat inițial în pictură, ce se afirmă în timpul primului război mondial, ca amplă mișcare ideatică, în literaturile de limbă germană.

¹ George Călinescu, *Istoria literaturii române, Compendiu*, Editura Litera Internațional, București, 2001, p. 353

² George Gană, *Opera literară a lui Lucian Blaga*, Editura Minerva, București, 1976, p.146

Prin nucleeele sale puternic iradiante, care au fost revistele „Der Sturm” și „Die Aktion”, el încerca să dea expresie protestului intelectualilor împotriva spectacolului degradant al lumii intrate în vâltorile războiului, precum și revoltei lor în fața birocratismului sufocant al societății și a tehnicismului ei rigid, ce standardizează omul, uniformizându-l de esența lui. Orașului modern, devorant, expresioniștii îi opuneau întoarcerea spre natură, spre spiritualitatea arhaică, păstrată în literatura populară, în mitologia națională și universală.

Lucian Blaga găsea în expresionism, un mijloc eficient de îmbogățire a registrului afectiv și expresiv, asemănător cu acela realizat în pictură de Van Gogh, care fugea de „impresia dată din afară, căutând expresia încărcată de suflet dinăuntru”.

La conturarea originalității poeziei sale au contribuit, în varii proporții, noutatea imagistică și senzorială, tehnica artistică, simbolistica surprinzătoare și problematica ideală. Imagistica inedită și acuitatea senzorială au fost observate inițial de E. Lovinescu. Criticul constată că, pentru a sugera adâncimea neobișnuită a liniștii, Lucian Blaga aude zgomotul razelor de lună izbîndu-se de geamuri; pentru a înfățișa fragilitatea sufletului uman, poetul îl ferește ca pe o frunză de contactul cu agenții externi și tot el, aude cum crește sicriul său, și al fiecăruia, în trunchiul copacilor. Observațiile lui E. Lovinescu reliefa o sensibilitate modernă, o percepție intelectualizată și filozofică a lumii; lirismul lui Lucian Blaga se caracteriza într-adevăr prin dramatism interior, ce integra trăirile sufletești în perpetua vibrație cosmică. Asemenea lui Tudor Arghezi, Blaga gândea lumea metaforic, prin intermediul unui limbaj poetic în care predomina valorile eufonice, muzicale.

Tehnica poetică a surprins de asemenea pe contemporani. Versul liber, teorizat de simboțiști, era cunoscut și folosit, începând cu Al. Macedonski, de poeții români din toate generațiile, încă de la sfârșitul secolului trecut și începutul veacului nostru. Cu toate acestea, constata Vladimir Streinu în *Versificația modernă*, tehnica prozodică utilizată de Lucian Blaga a șocat, fiindcă poetul nu urma modelul francez; prozodia sa își avea originea în „versul necesar” al lui Amo Holz, poet și prozator german, care a folosit versul liber în volumul de poeme *Phantasia* și i-a teoretizat în studiul *Revolution der Lyric*. Deși Blaga a recurs sporadic și la rimă (în volumele *La cumpănaapelor* și *La curțile dorului*), ritmul versurilor sale rămâne în genere tot inegal, fiindcă stilul urmează fără nici o constrângere exterioară drumul sinos al gândirii.

Nu mai puțin originală este *simbolistica*. Toți cercetătorii operei lui Lucian Blaga au reliefat valoarea ei : lumina semnifică „viața”, „prezența iubitei”, „cunoașterea”, „aspirația superioară”; copacul și sămânța sunt simboluri „devenirii și germinației”, metafore ale desfășurării „vieții în timpul nesfârșit”; fântâna este emblema căutării adevărului.

Poezia de idei reprezintă întâiul pas către o zonă superioară calitativ. Lirica ideatică își extrage emoția din zonele rezervate speculației teoretice, ea nu ilustrează, ci exprimă idei. Îndreptarea poetului spre zonele meditative constituie un alt indiciu al personalității. Pornind de la comunicarea unei emoții, a unei aspirații sau spasm sufletesc, poezia meditativă sau reflexivă nu rămâne la expresia vibrațiilor emotive izolate, ci se străduiește să le așeze într-o perspectivă generală. Meditația în poezie înseamnă dublarea trăirii nemijlocite cu un elan reflexiv. Uneori, acest al doilea plan se substituie, parțial sau în întregime, celui dintâi, sistematizând și generalizând, prin confruntare, asociere și disociere, reacțiile comune, notațiile izolate în largi simboluri ale condiției umane. Reprezentativă în acest sens rămâne poezia *Gorunul*.

Meditația poetică percepe adesea aspectele generale ale existenței individuale la confluența firească, naturală, cu existența universală. Aceasta este adevărata poezie filozofică sau vizionară. Conceptul de „poezie filozofică” în lirica lui Lucian Blaga, la fel ca în opera marilor poeți ai lumii, are o accepție estetică, a cărei semnificație nu se reduce la simpla înrâurire a unor idei sau, cum se crede în mod curent, la versificarea unor noțiuni și percepțe filozofice. Definitiv pentru ceea ce numim poezie filozofică la Lucian Blaga rămâne, mai

întâi, sensul totalității lumii. Din perspective grandioasă a continuității materiei în univers, poetul percepe trăirile interioare ale ființei, terestru și socialul ca aspecte fenomenologice ale totului material. Al doilea element constitutiv al poeziei filozofice, legat de primul, îl constituie intuirea situațiilor fundamentale ale universului privit ca totalitate: creație, iubire, moarte, nimicul haotic formează un tot haotic. Prin sublinierea în elemente, poetul are conștiința eternei reintegrării în veșnicie: „*Mumele, sfintele, / luminile mii, / Mume sub glii, / îți iau în primire cuvintele*” (*Epitaf*). Așa gândea ciobanul moldovean din *Miorița*, și amândoi se întorc către mitologia autohtonă a dacilor liberi, urcând în sfera generalului, poetul extinde viziunea la succesiunea generațiilor: „*Coboară – n lut părinții, rând pe rând, / în timp ce – n noi mai cresc grădinile, / Ei vor să fie rădăcinile/ prin care ne prelungim pe sub pământ.*”

Al treilea element caracteristic al poeziei filozofice îl constituie percepția fenomenelor, a proceselor sufletești dintr-o perspectivă cosmică. Pentru Lucian Blaga, terestru, biologicul, socialul nu sunt decât aspecte fenomenologice ale universului privit ca totalitate, surprinse nu sub înfățișarea lor imediată, concretă, ci pe latură categorială a înțelepților, că la alcătuirea lumii stau câteva elemente primordiale, din a căror metamorfoză fără de sfârșit au luat ființă infinitele forme ale materiei. În acest context ideatic și imagistic, omul este un strop de apă în oceanul veșniciei. A cânta categorialul înseamnă a întui tocmai aceste esențe. Pe țărmul mării, poetul înregistrează neutru peisajul, dar auzul distinge prin foșnetul valurilor chemarea elementelor. Mineralul din corpul omenesc își caută pătimăș perechea naturală : „*Murmură dor de pereche, / Patima cere răspuns. / Ah, mineralul în toate / Geme adânc și ascuns. / Sarea și osul din mine / caută sare și var.*” (*Noapte la mare*)

Problematica ideatică a liricii lui Lucian Blaga se caracterizează și prin efortul constant al poetului de a-și îmbogăți cu fiecare volum registrul imagistic, năzuința mărturisită în *Autoportret* : „*Sufletul lui e în căutare.../ până la cele din urmă hotare.*”

În *Poemele luminii*, poetul sculptează cu ajutorul cuvântului trăsăturile fizice și spirituale ale ființei iubite, reliefate prin atribute sonore : *Izvorul nopții, Din părul tău, Lumina raiului.*

Pașii profetului (1921) așază întreaga natură, surprinsă în anotimpul verii, sub semnul lui Pan, zeul antic al vegetației. Poetul accentuează elementele plastice, reliefând culorile vii, pure, intensificând percepția senzorială, descoperind freamătul ierburilor, aromele vegetalului, plăcerea tactilă a participării la viața universului.

Titlul metaforic al volumului *În marea trecere* (1924) simbolizează drumul străbătut de om prin viață către sfârșitul biologic ireversibil. Moartea, pare a spune poetul , este dobândită o dată cu viața, în sensul că omul este singura ființă care are conștiința stingerii sale.

Ca o firească dezvoltare a imagisticii anterioare, *Lauda somnului* (1928) ne oferă o lume aflată sub cupola nopții, a întunericului. Somnul este un simbol al extincției, al eliberării de materie. „În *Lauda Somnului* Blaga cade într-o nostalgie de eden, într-o lăncezeală numită „tristețe metafizică”, încercând să evoce un „peisaj transcendent” . Stilul devine liturgic și Aleluia răsună peste tot. Poetul își face „biografia”, încercând să surprindă elementul coral în desfășurarea Universului, marile glasuri haotice : „*Unde și când m – am ivit în lumină nu știu, / din umbră mă ispitesc singur să cred / că lumea e o cântare. / Străin zâmbind, vrăjtit suind/ în mijlocul ei mă – mplinesc cu mirare./ Câteodată spun vorbe care nu mă cuprin/ Câteodată iubesc lucruri care nu –mi răspund.*” (Lucian Blaga – *Laudă Somnului*).³

La cumpăna apelor (1933), „poate volumul cel mai artist pe care l – a scris Lucian Blaga” (Tudor Vianu), și *La curțile dorului* (1938) sunt dominate, cel dintâi, de întoarcerea spre amintirile copilăriei și valorile etice ale satului autohton, iar cel de al doilea, de dorul de țară.

³George Călinescu, *op. cit.*, p.356

Etapei de tranziție, marcată de volumul *Nebănuitele trepte* (1943), i se adaugă poeziile elaborate între anii 1942 – 1961, editate postum. Acestea au fost grupate, personal de poet, în ciclurile ample „*Vârsta de fier*”, „*Corăbii de cenușă*”, „*Cântecul focului*”, și „*Ce audeunicornul*”, egalând cantitativ și calitativ lirica antumă. Aici, ca și în restul operei, Blaga se vedește același gânditor profund și vizionar, pentru care nașterea, iubirea, moartea, creația artistică, aspecte fundamentale ale existenței umane, devin trasee abisale de meditație lirică.

Blaga descoperă în cultura românească o lume de valori cu care se simte solidar, deoarece aici își regăsește propriul spirit creator, optând mereu pentru prețuirea și integrarea acestor valori în universalitate. Totodată, poetul român pornește în căutarea spiritului creator al poporului nostru, unde altundeva decât pe fertilul teren al folclorului, al culturii etnografice. Prin elogiul pe care Blaga încearcă să îl aducă literaturii populare, dorește ca aceasta să fie cunoscută în lume.

BIBLIOGRAPHY

1. Balotă, Nicolae – „*Lucian Blaga, poet orfic și Magistrul tăcerii*”, în *Euphorion*, E. P. L., București, 1969
2. Balotă, Nicolae – „*Universul prozei*”, Editura Eminescu, București, 1976
3. Bârlea, Ovidiu – „*Folclorul arhaic în poezia lui Blaga*”, în „*Steaua*”, XVII, Nr. 197, Iunie, 1966
4. Blaga, Lucian – „*Trilogia cunoașterii*”, Editura Fundațiilor, București, 1943
5. Blaga, Lucian – „*Hronicul și cântecul vârstelor*”, Editura Tineretului, București, 1965
6. Blaga, Lucian – „*Trilogia culturii*”, E. L. U., București, 1969
7. Blaga, Lucian – „*Elogiul satului românesc*”, Editura Minerva, București, 1972
8. Blaga, Lucian – „*Opere*”, Volumul II, Editura Minerva, București, 1974
9. Blaga, Lucian – „*Elanul insulei*”, Editura Dacia, București, 1977
10. Călinescu, George – „*Istoria literaturii române de la origini până în prezent*”, Editura Minerva, București, 1982
11. Călinescu, George – „*Istoria literaturii române*” – Compendiu, Editura Litera International, București, 2001
12. Cerghit, Ioan – „*Sisteme de instruire alternative și complementare. Structuri, stiluri și strategii*”, Editura Aramis, București, 2002
13. Cioculescu, Șerban – „*Poeți români*”, Editura Eminescu, București, 1982
14. Cristea, Sorin – „*Dicționar de termeni pedagogici*”, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1998